

Evelin Ilves

Kust ma tean, et maailma parimad maitsetud on metsmaasikad äsjalüpsitud piimaga ja kukeseened värsked kartuliga? Miks polnud hirmutunnet imikuga põlismetsa kolida? Kust tuleb oskus maad kaevata ja heina teha? Millal sai alguse harjumus köögis ilma jääkideta toimetada? Kust tuleb komme kõiki taignaid käega segada..... ja kelle liigutus see õigupoolest on, millega ma - alati täpselt ühtviisi, kausi äärt mööda libistades käe puhtaks lükkan?

Oma igapäevast elu elades ei küsi me just tihti selliseid küsimusi. Mõtleme ikka pigem muredele kui sellele, mis meid õnnelikuks või olemise lihtsalt hääks teeb. Veelgi vähem jõuab mõttelõng selle õnnetunde lähteile. Miks üks paik või keskkond meid korruga maha rahustab ja teine ärritab? Miks mõni lõhn või heli suudab hetkega kogu teadvuse aastate või kilomeetrite taha kanda? Ja miks mõni looduspilt kohe paneb looma, luuletama või unistama...

Näiteks minule on ajatu rahunemise sümboliks karjamaal uniselt heina mäletsev piimakari. Plüüdi ees toimetamine ei väsita iialgi ja lõpeb alati rõõmsa teadmisega, et midagi on päriselt ära tehtud. Kottpimedus ja hiirvaikus on turvaline, suigatades sind hoobilt unele. Ja võru keel kõlab kõrvus nagu helisev muusika.

See kõik oli minu jaoks iseenesestmõistetavalt alles, justkui aegade algusest saadik olemas olnud ühes väikeses talus Võrumaa kupli peal. Sinnamaani, kuni vanaema elas. Ta oleks möödunud oktoobris 88 saanud, aga napilt jäi see maagiline number tal sünnipäevakoogil nägemata. Vaatasin matusetalitusel Kanepi kirikus tema rahulikku nägu ning kui tuli minu kord hüvasti jätta, ütlesin talle tasakesi: „Kallis vanaema, sina tegid minust isamaa tütre, ise seda sõnapaari kordagi kasutamata. Sina õpetasid, et loodusega koos elades ei pea ülikooli lõpetama, et osata enda ümber mitte häda külvata. Et tarkusel on vähemasti kaks mõõdet – teadmised ja südametarkus. Et lai silmaring võib olla ka ilma kodutalust pea sajandi vältel lahkumata. Ja et oma kodu, oma armastust, oma isamaad tuleb luua iga päev uuesti, igal ärkveloleku hetkel ja isegi unes... Aitäh, vanaema! Nüüd, kui sa oled läinud, tean, et iga kord sulle mõeldes mõtlengi tegelikult Eestile. Kõik see – kallistused, ravivad taimed, loodustarkused, pliidiraua karaskid, notsupudrud, teele kaasa antud õnnistus, värsked lambavillid ja kuivatisoe leivavili – ongi mu isamaa. Mu isamaa armastus.

Mäletan seda tunnet ka ülikooliajast, kui Eesti taas vabaks sai. Tollal, 80ndate lõpus, ise kahekümnendates, tundus see hoopis kõikehõlmavam ja ebaisikulisem. Ülevam ja ühiskondlikum. Loobusin isegi haiglasse tööleminekust, kuna tahtsin midagi riigi heaks teha. Toona tundus rahvusvahelise majanduse tudeerimine sotsrealismist räsitud riigile kasulikum olevat. Nüüd tean, et stabiilses ühiskonnas elanuna oleksin ka mina täna arstitööl. Isamaa jaoks pole tähtsamaid ja vähemtähtsaid töid. Iga õige ja ilus tegu, olgu ka väike, loobki isamaad ja armastust. Väikestest tegudest saab kunagi Suur Tegu, meie elutöö. Kõik see kokku ongi Eesti. Milline ta on, jutustavad nii kindakirjad ja seelikutriibud kui puhas eesti keel, nii sinimustvalge lipp kui keskmine eluiga. Meie endi tervislikud eluviisid on aga iseenda olemise väärtustamine ja austamine samuti kui hümn on austusavaldus riigile.

Inimene on ajalik. Kui vanaemad lähevad, on teatepulk tütarde käes. Meie väikestes hästi tehtud tegudes, siirastes tunnetes, iidsetes kommetes, aususes ja austuses iseenda ning ümbritseva üle sünnib isamaa ja armastus iga hetk uuesti. Nii kestavadki isamaad üle aegade.

Elagu Eesti!